

5.8 Az EGSZB támogatja a javaslatot, hogy az Európai Parlament legyen a közösségi költségvetésért felelős legfontosabb szerv, abban az értelemben, hogy az Európai Parlament viselje a felelősséget a költségvetés egészéért (kötelező illetve nem kötelező részek).

5.9 Az EGSZB szintén fontosnak tartja hangsúlyozni, hogy a lisszaboni stratégia által létrehozott egyértelmű kihívások és feltételezett szükséges stratégiák ellenére, nem úgy tűnik, hogy az Európai Bizottság szövege meghatározott intézkedéseket javasolna, amelyek gazdasági fejlődést elősegítő kezdeményezéseket hívnának életre az EU-ban. A szövegben felvetett egyetlen határozott elképzelés, hogy hozzanak létre egy speciális alapot a növekedés támogatására (IV. A pénzügyi keret: C. Rugal-

masság). Azonban az alapra előirányzott pénzforrások teljeséggel elégtelennek tekinthetők. A lisszaboni stratégia alkalmazásának alapját egy átlagosan évi 3 %-os gazdasági növekedés képezte, míg az elkövetkező évekre az előrejelzések mindössze 2,3 %-ot jósolnak a 27 tagállam vonatkozásában. Ezen túlmenően, a 2000 óta érzékelhető erőtlén gazdasági növekedés nem teszi lehetővé ennek a „gazdasági növekedési deficitnek” a pótlását.

5.10 Ebből következően, a lisszaboni stratégia sikerének és előmozdításának alapvető feltételeként szükséges az összegek áttekintése és felfelé módosítása, amely összességében azt jelenti, hogy a képzésbe és kutatásba történő befektetésre kell átállítani a rendszerünket.

Brüsszel, 2004. szeptember 15.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Roger BRIESCH

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: „A nők szervezeteinek mint nem-állami szereplőknek a szerepe a Cotonou-i Egyezmény keretében”

(2005/C 74/08)

2003. július 17-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy döntött, hogy a Működési Szabályzat 2. cikke, 29. bekezdésének rendelkezései értelmében, véleményt dolgoz ki a következő témával kapcsolatban: „A nők szervezeteinek mint nem-állami szereplőknek a szerepe a Cotonou-i Egyezmény keretében”

A „Külkapcsolatok” szekció, melynek feladata az EGSZB munkáinak előkészítése e témában, 2004. július 7-én, S. FLORIO előadó által kidolgozott tervezet alapján elfogadta véleményét.

A 2004. szeptember 15-i, 411. plenáris ülésén az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 115 igen szavazattal, 8.nem szavazattal és 8 tartózkodással a véleményt elfogadta.

1. Bevezetés

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak lehetősége nyílt az EU együttműködési politikáját figyelemmel kíséreni, ami az Európai Unió politikai tevékenységét illeti a fejlődő országokban, különösképpen pedig az AKCS (ACP) országaiban. A fejlődés egyre inkább a részvételi megközelítés irányába tart, azaz megkísérlik felismerni a nem-állami gazdasági szereplők (NÁSZ) szerepét és bevonni őket e politikák meghatározásába és megvalósításába: az intézmények és a NÁSZ ily módon kiegészítő szerepet játszanak azon tevékenységek keretén belül, melyek célja a fejlődést elősegítő programok hatásának erősítése.

A Cotonou-i Egyezmény volt az egyetlen olyan eset, amikor ezt a részvételt intézményesítették, mivel abban a kormányoktól megkövetelik, hogy a nemzeti fejlesztési stratégiák kialakításának különböző szakaszaiban teljes mértékben bevonják a nem-állami gazdasági szereplőket.

1.2 Tisztában lévén ezen irányzatokkal, illetve a ténnyel, hogy a Bizottság már kifejtette véleményét egy előző véleményben „Az európai civil társadalom szerepe az európai fejlesztési politikában” témáról (REX 097/2003), fontosnak tűnik számunkra, hogy részletesebben is foglalkozzunk a nők részvételével, illetve alapvető és sajátos hozzájárulásukkal a fejlesztési politikák meghatározásában és megvalósításában a Cotonou-i megállapodásokban részt vevő AKCS országokban; továbbá fontos kiemelni, hogy szerepük igen fontos lehet, és hogy értékelnünk is kell szerepüket a Cotonou-i Egyezményen, illetve a fejlesztési politikák egészén belül.

1.3 A szervezett civil társadalmat képviselő EU-s szervként, a Bizottság különben már a múltban is megerősítette, „menyire fontos a nőknek, mint a fejlődés előterében álló aktív gazdasági szereplőknek a szerepe és (felhívta a figyelmet) annak szükségességére, hogy elősegítsük szervezeteiket, és hogy egyenlő részvételt biztosítsunk számukra a konzultációs és döntéshozó szervekben” (vélemény a „Zöld könyv az Európai Unió és az AKCS országok közötti kapcsolatokról a 21. század hajnalán, kihívások és lehetőségek egy új partneri együttműködéshez” témáról, előadó MALOSSE, EXT 152/1997).

A nem-állami gazdasági szereplők tényleges részvétele a döntési folyamatokban általában, közülük is a „női” gazdasági szereplőké pedig különösen nagyon messze van attól, hogy valószínűségi váljék.

2. Általános megjegyzések

2.1 A Világbank legutóbbi jelentésében (Jelentés a világ fejlődéséről, 2004) elismeri, hogy a világpiac már a gazdasági, társadalmi és foglalkoztatási fejlődést se képes biztosítani, különösen pedig arra képtelen, hogy elhárítsa azokat az akadályokat, melyek az egész világon minden országot, északról délre, megakadályoznak az egyenletes és fenntartható növekedésben. 2002-ben a világ népessége öthatodának egy lakosra jutó jövedelme 1 200 dollárnál alacsonyabb volt, a világ fennmaradó népességének fejenkénti több, mint 26 000 dollár átlagjövedelmével szemben, akiknek túlnyomó többsége a leggazdagabb országokban él.

2.2 Mind a mai napig nem létezik egyetlen olyan nemzetközi intézmény sem (FMI, BM, OMC, OIT, stb.), amely demokratikus szabályozó hatóságként tudna az egész világ szintjén működni, de arra sem képesek e szervezetek, hogy egyedül szorítsák korlátok közé az országok közötti és a társadalmi rétegek közötti fejlődési egyenlőtlenségeket.

2.3 Ráadásul, különösen, amikor az országok többsége egy gyenge gazdasági fejlődési időszakon megy át, a fejlődő országok kénytelenek a nemzetközi szervek által javasolt vagy kikényszerített struktúra-átalakító gazdaságpolitikát folytatni, amely nehezen felvállalható intézkedéseket hoz és elsősorban a lakosság szegény rétegeit érinti. Északról délre, mindenütt, ahol nem alakult ki megfelelő szociális védelmi politika, a strukturális változások a szegénység, a szűkölködés és a bizonytalanság növekedését vonták maguk után a lakosság legszegényebb rétegeiben.

2.4 A legutóbbi években a formális világgazdaság és az informális helyi gazdaság közötti szakadék tovább mélyült. Azoknak a személyeknek, akik az informális gazdasági szektorból élnek, semmiféle jogaik nincsenek, és egyáltalán nem részesülnek országuk gazdasági növekedéséből, pedig hatékonyan hozzájárulnak e növekedéshez.

2.5 A nők alkotják a lakosság e szegmensének legnagyobb részét, és ezért ők szenvednek leginkább ettől a helyzettől. Nem csupán a fejlődő országokban nem jutnak a javakhoz és a szolgáltatásokhoz hozzá a szegényebb rétegek asszonyai, hanem ezen túlmenően gyakran áldozatai emberi, társadalmi és gazdasági jogaik súlyos megsértésének is.

2.6 A szegénység, a munkanélküliség és az alulfoglalkoztatottság legfőképpen a nőket érintik.

2.7 Az Egyesült Nemzetek Ügynökségei és Bizottságai által szervezett különféle konferenciák eredménye nagyszámú – a nők érdekében hozott politikai döntésekre, projektekre és tevékenységekre vonatkozó – javaslat. A legutóbb két kulcsfontosságú dokumentumot hagytak jóvá azon a konferencián, melyen az ezredév fejlesztési céljairól tárgyaltak. Ebben a két dokumentumban a legfőbb megvitatott témák közé tartoznak a nőknek azon jogai, hogy a döntéshozatalhoz egyenlő módon és teljes mértékben hozzájuthassanak, illetve abban részt vehes-

senek, valamint a betegségek megelőzése és az egészség megőrzése.

3. Az európai intézmények és az esélyegyenlőség általános érvényesítésének elvét (*mainstreaming*) integráló politika

3.1 A Szerződés 3. cikkelye arról rendelkezik, hogy az EU minden tevékenysége során, beleértve a fejlődést elősegítő együttműködést is, igyekeznie kell a nők és férfiak közötti egyenlőtlenségeket kiküszöbölni, illetve elősegíteni közöttük az egyenlőséget.

3.2 Az EU és tagállamai aláírták a Pekingi Nyilatkozatot és Akciótervet, melyet a Nők negyedik világkonferenciáján fogadtak el (Peking 1995.), amely valóságos stratégiát dolgozott ki arra, hogy kiküszöböljék a nemek közötti egyenlőség összes akadályát és jóváhagyta az esélyegyenlőség általános érvényesítése elvének (*mainstreaming*) az integrálását. A nemeknek – fejlesztésben való együttműködése során kialakítandó – egyenlőségéről szóló kérdések bevonására vonatkozó rendeletet hagytak jóvá, amely egyeses folyamánya a Közösségnek, – a Pekingi platform jóváhagyásával történő –, elköteleződésének.

3.3 Ezt a szöveget, mely 2003. decemberében vesztette érvényét, egy új szabállyal helyettesítették a 2004-2006-os időszakra vonatkozóan, amely lényegében megerősíti és jóváhagyja a korábbi célokat, azaz az esélyegyenlőség általános érvényesítése (*mainstreaming*) integrálásának az ösztönzését, de kiegészíti még a specifikusan a nők érdekeit szolgáló intézkedésekkel, mivel a nemek közötti egyenlőség elősegítése fontos szerepet játszik a szegénység csökkentésében is. A dokumentum ezen kívül megerősíti, hogy támogatni kell az állami és magán tevékenységeket azon fejlődő országokban, melyekben a cél a nemek közötti egyenlőség elősegítése.

3.4 Az Európai Parlament és a Tanács a „Nemek egyenlőségének elősegítése a fejlesztési együttműködések során” témájú rendelete úgy tekinthető, mint fontos referenciapont az együttműködési politikák számára. A tevékenységek prioritást élvező és figyelemre méltó szektorai a következők: a forrásoknak és a szolgáltatásoknak az ellenőrzése a nők érdekében, különösen az oktatás, a foglalkoztatás, valamint a döntéshozatalban való részvétel terén. A dokumentum célként tűzi ki a nem és kor szerint bontott statisztikák kidolgozását, hogy ezáltal új beavatkozási, elemzési, hatásvizsgálati módszereket alakíthassunk ki és terjeszthessünk el.

4. Cotonou: részvételi megközelítés és az esélyegyenlőség általános érvényesítésének elve (*mainstreaming*)

4.1 A Cotonou-i Egyezmény, melyet 2000. június 23-án írtak alá az AKCS országokkal, döntő fordulatot jelentett az Európai Unió kereskedelmi és fejlesztési politikájában. Most először garantálták a nem-állami gazdasági szereplőknek (NÁSZ) a **nemzeti fejlesztési stratégiák** kidolgozásában való részvételét, illetve, hogy elismerik az állami intézmények szerepét kiegészítő szerepüket. A következő gazdasági szereplőket nevezzük NÁSZ-nak: a magánszektort, a gazdasági és társadalmi partnereket, beleértve a szakszervezeteket, valamint a civil társadalmat annak minden formájában a nemzeti jellegtől függően.

4.2 Az Egyezményben leszögezik, hogy a nem-állami gazdasági szereplőket megismertetik azokkal a konzultációkkal, illetve bevonják ezeket őket, melyek az együttműködési politikákkal és stratégiákkal, az együttműködés prioritásaival, – különös tekintettel az őket érintő területeken vagy, amelyek közvetlenül érintik őket –, valamint a politikai párbeszéddel kapcsolatosak. Az Egyezményben továbbá leszögezik, hogy pénzügyi forrásokhoz juthatnak, ezáltal támogatván a helyi fejlesztési folyamatokat; hogy bevonják őket az őket érintő területeken a meglévő projektek és programok megvalósításába; és végül, hogy támogatást nyújtanak nekik azon képességeik megszilárdítása érdekében, melyekkel növelhetik szakmai hozzáértésüket, különösen, ami a konzultációs mechanizmusok megszervezésével, képviselésével és megvalósításával kapcsolatosak, beleértve az eszmecseréket és a párbeszédet is, aminek a célja a stratégiai szövetségek kialakításának elősegítése.

4.3 Az egyezmény kihangsúlyozza az EU politikájának megfelelően, hogy kapcsolat áll fenn a politikai, kereskedelmi és fejlesztési szempontok között. A partneri együttműködés valóban öt egymástól független pillérre támaszkodik: egy globális politikai dimenzióra, a részvételi megközelítés elősegítésére, a szegénység csökkentésének célkitűzésére, a gazdasági és kereskedelmi együttműködés új keretének a kidolgozására, illetve a pénzügyi együttműködés reformjára.

4.4 A szövegben továbbá azt is rögzítették, hogy a fejlesztési stratégiáknak rendszeresen figyelembe kellene vennie az esélyegyenlőség általános érvényesítése elvét (*mainstreaming*), amelyek az egyezményben a három átfogó jellegű téma egyikét alkotják. (8 és 31. cikk).

4.5 A Cotonou-i Egyezmény intézményesíti az EGSZB azon szerepét, hogy ő legyen az AKCS országok gazdasági és társadalmi csoportjainak fő tárgyalófele. Szándékosan ruhazza rá a civil társadalom szervezeteivel való konzultációk feladatát.

5. Az egyesületek, nem kormányzati szervezetek (ONG-k) és a nők szervezeteinek részvétele

5.1 Az EU-n belüli irányzatokkal számolva a részvételt és az esélyegyenlőség általános érvényesítése elvét (*mainstreaming*) illetően, valamint az EGSZB-nek az egyezményben lefektetett funkcióját illetően, szükségesnek látszik részletesebben is megvizsgálni a nők sajátos szerepét, valamint részvételüket a civil párbeszédben a Cotonou-i Egyezmény keretén belül.

5.2 Tekintettel a különböző régiókhöz tartozó érdekelt országok nagy számára, az AKCS országokban a nőket természetesen nem tekinthetjük homogén csoportnak. A régiók szerinti eltérések, ami a kulturális környezetet, a gazdasági és társadalmi kategóriákat, a jövedelmek szintjét és a vidéki vagy városi környezetet illeti, igen jelentősek. Mivel azonban kénytelenek vagyunk bizonyos általánosításokat tenni, fontos megértenünk, milyen módon lehet őket ténylegesen is bevonni a Cotonou-i megállapodások által elindított részvételi folyamatokba.

5.3 A legelső nehézség abban áll, hogy az „Útmutató a nem állami szereplők bevonásának elveiről és helyes gyakorlatáról a fejlődésről szóló konzultáció és párbeszéd terén” című szöveg a nemi kérdéseket csak futólag említi, valamint hogy a „A Cotonou-i Egyezménynek a nem állami résztvevők programalkotásában játszott szerepéről szóló rendelkezéseinek előzetes kiértékelése” (2004. 01. 23.) dokumentum nem tartalmaz sem minőségi, sem mennyiségi adatokat a nők szerepéről.

5.4 A különböző fórumokon és regionális szemináriumokon alapuló tapasztalatokból kiderül, hogy az egyesületeknek, nem kormányzati szervezeteknek és a nők szervezeteinek részvétele a nemzeti stratégiák meghatározási folyamatában igen korlátozott az esetek többségében.

5.5 Szakadék húzódik az Egyezményben megnyilvánuló és deklarált szándékok, és azok megvalósítása között. A nők részvételét megkönnyítő tevékenységek és rendelkezések, úgy tűnik, szintén nem túl számosak.

5.6 Ott, ahol már általánosságban is nehéz a civil társadalommal kialakítani és megszervezni egy párbeszédet, minden bizonnyal még több nehézségbe ütközne a nőknek nagyobb teret adni e téren. Ezenkívül az egyezmény részvételre vonatkozó rendelkezéseinek megvalósítása még folyamatban van, és része van benne az Európai Bizottságnak – amelynek szerepét potenciálisan alapvetőnek –; a kormányok támogatásának; valamint maguknak a NÁSZ-oknak, akiknek lehetőségei, hozzáértése és szervezetsége régióként változik.

5.7 A részvételi megközelítés megvalósításának útjába álló akadályok általában is számosak és különfélék. Ahogyan az EGSZB kihangsúlyozta egy előző véleményében (!), a következő szempontokat lehet kiemelni:

- a nem tagországok nemzeti kormányainak többsége erősen ellenáll annak, hogy párbeszédet folytasson a nem-állami gazdasági szereplőkkel;
- még ha van is arra valós lehetőség, hogy a NÁSZ-ok befolyást gyakoroljanak a fejlesztési programok és stratégiák meghatározására, ezek minimálisak;
- ezeket az országokat a rendkívül erős adminisztratív központosítás jellemzi, ami általában sem könnyíti meg a NÁSZ-ok részvételét, marginalizálja a külterületeket, különösen a vidéket, melyek rendszerint amúgy is a legnehezebben elérhetőek és gyakran a legszegényebbek;
- nem léteznek a NÁSZ-ok valóságos részvételére vonatkozó pontos szabályok és normák. A nem-tagországokban a civil társadalom legtöbbször nem eléggé szervezett. Gyakran a legnagyobb probléma abban áll, hogy még ki kell bontakoztatni a folyamatban résztvevő gazdasági szereplőkben rejlő lehetőségeket;
- a pénzügyi támogatáshoz való hozzájárulás, ami közvetlenül kapcsolódik az információkhoz való hozzájárulás és terjesztésük kérdéséhez. A nem-tagországokban a NÁSZ-ok gyakran panaszkodnak, hogy nincsenek információkat terjesztő rendszerek. A pénzügyi támogatáshoz jutás eljárásai legtöbbször túl fászsztóak és túl bonyolultak, ahogyan a NÁSZ-ok hangsúlyozták.

(!) A civil társadalom szerepe az európai fejlődési politikában (REX 097/2003)

5.8 Mivel a nők részvételéről van szó, ezeket az akadályokat nem csak a gazdasági-szociális, kulturális és vallási okokkal összefüggő objektív feltételek súlyosbítják, hanem az a tény is, hogy számos kormány számára ismeretlenek az alapvető jogok általában is, különösen pedig a nők jogai.

5.9 Ebben az összefüggésben a Cotonou-i Egyezményben foglaltak szerint az emberi jogoknak, a demokratikus elveknek és a jogállam elvének a tiszteletben tartása a partneri együttműködés lényeges elemei, és úgy rendelkezik, hogy súlyos jogsértés esetén intézkedéseket kell hozni, és a jogsértésre felhívni a másik fél figyelmét. Azonban, ahogyan az EGSZB jelezte az egyik jelentésében (partneri együttműködési megállapodás ACP-UE, 521/2002, előadó: Baeza SAN JUAN), kívánatos lett volna pontosabb kritériumok meghatározása ezen elvek betartására vonatkozólag.

6. A nők részvétele a fejlesztési folyamatokban és a beavatkozás elsőbbséget élvező területei

6.1 A civil társadalomból érkező nők részvétele valójában szorosan kapcsolódik ahhoz a szerephez, amelyet a döntési folyamatban és a fejlesztési folyamat egészében játszanak. Ebben az összefüggésben hasznos lehetne elmélyíteni az erről való elmélkedést.

6.2 A nők, nem elhanyagolható módon, hozzájárulhatnak a fejlesztési folyamathoz, ugyanakkor hasznot is kellene húzniuk a fejlődés által nyújtott előnyökből és lehetőségekből.

6.3 A nők, a fejlődő országokban, különösen pedig az AKCS országokban, a társadalom gyenge láncszemét alkotják, ők azok, akiket leginkább súlyt a szegénység és a szűkösség, mivel nem jutnak hozzá és nem ellenőrzik a forrásokat, pedig ezek tehetnék lehetővé, hogy javíthassanak életkörülményeiken, illetve hogy e nők hozzájárulhassanak országuk gazdasági fejlődéséhez.

6.4 Ezért elkerülhetetlennek tűnik, hogy a nők is hozzájárulhassanak a forrásokhoz, illetve ellenőrizhessék azokat, ha valóban küzdeni akarunk a szegénység ellen, és ha be akarjuk indítani a fenntartható fejlődés folyamatát.

Ezen túlmenően, azok a gazdasági tevékenységek, melyekben a nők részt vesznek, legtöbbször az informális szektorban található, amely szektor a legérzékenyebb a strukturális átalakítás makrogazdasági politikájára

6.5 A „Fejlesztési célok a következő ezredévben” ellenére, amely célokhoz az Európai Unió is csatlakozott, és amely 2015-ig feléje kívánja csökkenteni a nyomorban élő emberek számát, félő, hogy a két tárgyaló fél csupán a makrogazdasági és politikai szempontok kérdéseire koncentrálnak majd, és nem veszi tekintetbe a tágabb célkitűzéseket, valamint a meghozandó intézkedéseknek a hatását a lakosság különböző rétegeire. Szükség van arra is, hogy támogassuk az Európai Bizottságnak arra irányuló tevékenységét, hogy ezen megállapodások hatásait felmérő eszközöket hozzon létre.

6.6 Az Egyesült Nemzetek, a FAO és más nemzetközi szervezetek különböző dokumentumaiban kiemelt témák közül, leegyszerűsítve, a következő területek említhetők, melyeken a

beavatkozás elsőbbséget élvez (természetesen ez a lista nem teljes):

– Oktatás és képzés

Bizonyított tény, hogy az oktatás és a szakmai képzés elősegítése nem csupán az emberek életének javulásához járul hozzá, hanem az érintett közösségre is pozitív hatással van. Az oktatás és a gazdaság, illetve a társadalom egyéb szektorai közötti kapcsolatot, valamint hatását az (iskolázott) nők szerepére több tanulmány, kutatás és statisztika igazolja. Nagyon fontos elősegíteni az oktatást és a szakképzést a fejlődő országok vidéki területein és legszegényebb vidékein, illetve biztosítani, hogy ahhoz mind a nők, mind a férfiak ingyenesen juthassanak hozzá. A világon az iskolaköteles korú lányok 24 %-a még mindig nem jár általános iskolába (szemben a fiúk 16 %-ával). A fejlődő országokban a férfiak legalább 61 %-ának van alapfokú iskolai végzettsége, szemben a nők 41 %-ával.

– A forrásokhoz való hozzájutás

A pénzügyi forrásokhoz való hozzájutásnak, – különösen annak, hogy megkönnyítsék a nők számára a bankhitelekhez, mikro-hitelekhez, takarékbetétekhez és biztosítási szolgáltatásokhoz való hozzájutást –, a beavatkozások között elsőbbséget kell adni. Információkat nyújtani ezekről a szolgáltatásokról képezheti a cselekvés egyik eszközét. Az ENSZ keretén belül egy sor javaslatot nyújtottak be, elsősorban a nőknek a pénzügyi forrásokhoz való hozzájutásának javításáról. Számot vetve a világgazdaság és világpiac gyors változásaival, minden, a fejlesztésre szánt forrásokra vonatkozó, szempontot a nők szempontjából kellene elemezni. A gazdasági erőforrásokhoz, a javakhoz és közszolgáltatásokhoz, valamint a földtulajdonhoz való hozzájutással és ezek ellenőrzésével kapcsolatos különbségek a nők és a férfiak között megfosztották a nőket azon alapvető jogaiktól és gazdasági lehetőségeiktől, hogy joguk és lehetőségük legyen önálló módon hangjukat hallatni a politikai és döntéshozatali folyamatokban.

– A foglalkoztatást elősegítő politikák

Annak ellenére, hogy történt haladás e téren, mégsem lehet az AKCS országaiban esélyegyenlőségről beszélni, ami a nőknek a formális és egyenlően elosztott munka piacához való hozzájutását illeti. A fejlődő országokban az informális szektor jelenti a jövedelmek és foglalkozások elsődleges forrását. Számos AKCS országban a nők voltak a munkahelycsökkentések legfőbb áldozatai, és nem ritka, hogy munkanélküliekké váltak, vagy hogy olyan szociális szempontból nem védett, informális és átmeneti foglalkozásokat találtak, ahol a keresetük gyakran még arra sem elég, hogy fenntarthassák magukat belőle. A legtöbb férfi és nő számára az a lehetőség, hogy mikrohitelek bizonyos formáihoz hozzájussanak, hogy ezzel hozzájárulhassanak nők által vezetett mikrovállalkozások fejlődéséhez, valamint hogy földtulajdonossá váljanak, alapvető jelentőséggel bír ahhoz, hogy méltó életet élhessenek, ennek ellenére a FAO szerint ezt a jogot azonban gyakorlatilag elvitatják a nőktől számos fejlődő országban. Öt afrikai ország hitel-rendszerének a vizsgálatából kiderül, hogy a nők a kisföldtulajdonosok számára nyújtott hiteleknek csupán 10 %-át kapják, míg a férfiak a fennmaradó 90 %-át.

– A nők és az egészség

A reprodukív egészség és általában a nőknek az egészséghez való joga még számos fejlődő országban ismeretlen fogalmak, aminek katasztrofális következményei vannak nem csupán a nők számára, akiknek az élete forog veszélyben, hanem általában az egész társadalom számára. Ahhoz, hogy legalább szimbolikusan illusztráljuk, mennyire kritikus a helyzet, elég utalni a HIV/AIDS megelőzésének és gyógyításának nehézségeire, valamint a betegség elterjedésének hatására számos ország gazdasági és társadalmi rendszerére, különösen Afrikának a Szaharától délre eső területein.

A férfiak és nők közötti nemi és biológia különbségek megmutatkoznak az egészségügyi és az orvosi ellátás területén is. A nőkre ruházott szerepek nem felelnek meg az orvosi ellátásra és gyógyszerek iránti jogos igényeiknek, de e szerepek nem foglalják magukban a társadalomban rájuk háruló felelősséget sem. A nők különböző szükségleteit egyáltalán nem veszik tekintetbe, ami egész életük folyására negatív hatással van. A helyzet még felháborítóbb ott, ahol a szocio-kulturális környezet igazolást próbál találni a fizikai, pszichológiai és szexuális visszaélésekre.

– Harc a nőekkel szemben elkövetett erőszak minden formája ellen

A nőekkel szemben elkövetett erőszak elleni harc továbbra is az egyik legnehezebb dolog. E jelenség elterjedtségét nehéz számokban kifejezni. Elég, ha az otthon elkövetett erőszak problémájára gondolunk, amit még a nyugati társadalmakban sem könnyű feltárni, a nemi szervek megcsónkítására, illetve az emberkereskedelemre. Ez utóbbi jelenség, melynek különösképpen ki vannak téve mind a nők, mind a gyerekek, szemmel láthatólag egyre terjed. Az áldozatok, akik sokszor rendkívül fiatalok, szexuális rabszolgák vagy egyéb módokon kényszerítik őket kényszermunkákra. Azok a nők, akik háborúk és konfliktusok sújtotta országokban élnek, különösképpen ki vannak téve az emberi jogok mindenfajta megsértésének.

7. Javaslatok

7.1 Szükséges világosabban és erőteljesebben megfogalmazni azokat a célokat, melyek a nők támogatására hívatottak, valamint a meghozandó rendelkezéseket, amennyiben az Európai Unió valóban pozitív módon szeretné befolyásolni a nők és a szegények életkörülményeit. Pontosabban fogalmazva, nagyon kell ügyelnünk a struktúra átalakító politikáknál, mivel azok hatásai büntették a nőket és általában a lakosság leghátrányosabb helyzetű rétegeit. Az ezekből a politikákból származó előnyöknek e társadalmi rétegek számára is nyilvánvalóknak kellene lenniük.

7.2 Ebben az összefüggésben szükségesnek látszik, hogy az EU-nak a nem tagországokkal, elsősorban az AKCS országaival, kötött kereskedelmi egyezményeit kiértékeljük, beleértve azokat a sajátos elemzéseket is, melyek az egyezmények hatására vonatkoznak a lakosság leggyengébb rétegeit, illetve az esélyegyenlőség általános érvényesítése elvét (*mainstreaming*) illetően.

7.3 Fontosak az olyan egyesületek és nem kormányzati szervezetek, – melyek a férfiak és nők közötti egyenlőségért, illetve

azért dolgoznak, hogy a nők nagyobb felelősséget vállaljanak –, támogatására szolgáló beruházások, mert ezek révén egészében javítani lehet a gazdasági, társadalmi és politikai feltételeken a fejlődő országokban és meg lehet szilárdítani a fenntartható fejlődéssel összeegyeztethető társadalmi és gazdasági növekedést.

7.4 Az előzőeket tekintetbe véve, a cél nem csupán abban áll, hogy a nőket egyszerűen jobban integráljuk a civil társadalomba, hanem hogy megteremtsük valódi részvételük, értékelésük és támogatásuk alapfeltételeit, annak érdekében, hogy a férfiakkal egyenlő feltételekből ők is hasznot húzhasanak az ország fejlődése érdekében. A nők szerepének felerősítése a részvételi folyamatban igenis meghatározó tényező a döntéshozói hatalomhoz jutásban.

7.5 A legfontosabb alapfeltétel ezért az, hogy a nőknek is ugyanakkora esélyük legyen a tanuláshoz és a szakképzéshez való hozzáféréshez. Ezt figyelembe véve fontos támogatni minden olyan programot, amelynek célja ennek megvalósítása – akár az alapvető írás-olvasástól kezdve a számítógép-használatig és a női szervezetek hálózatának szervezéséig – mivel ez a nők nemzeti fejlődésben játszott szerepe előmozdításának kulcsfontosságú pillére.

7.6 Az Európai Bizottság által célként kitűzött decentralizáló folyamat keretében a delegációknak a – nem-állami gazdasági szereplők részvételére vonatkozó jó gyakorlatokról és elvekről szóló irányvonalában rögzített – szerepe (2002. 02.24.) igen lényeges. Ezek a delegációk nagy rugalmassággal rendelkeznek, ami a legmegfelelőbb eszközök kiválasztását illeti, nekik kell szorgalmazniuk és ellenőrizniük a nem-állami gazdasági szereplőknek a lehető legszélesebb körű részvételét. Habár az irányvonalak nem tartalmaznak különleges javaslatokat a nők egyesületeinek részvételével és szerepével kapcsolatban, az EGSZB mégis úgy véli, hogy a delegációknak nagy befolyással kellene rendelkezniük, hogy ezáltal megkönnyítsék a civil párbeszédbe való bevonásukat, hogy hálózatokat hozzanak létre, és hogy megfogalmazzanak egy a kifejezetten a nők képességeinek megerősítését szolgáló stratégiát.

A delegációkra különleges felelősség hárul a nemi dimenzió bevonásának elősegítését illetően, és az Európai Unió legalább egy képviselőjét is különleges képzésben kellene részesíteni a nemekkel összefüggő kérdésekkel kapcsolatban.

7.7 Nagy figyelmet kell szentelni a nők egyesületei jelenlegi helyzetének és jellemzőinek, mivel a megfelelő információk sokszor hiányoznak róluk.

Az EGSZB a maga részéről hozzájárulhatna azon európai egyesületek és szervezetek beazonosításában, amelyek az AKCS országokban a nők részvételét támogatják.

7.8 Az országokra lebontott stratégiát tartalmazó dokumentumoknak kifejezetten tartalmazniuk kellene a nőknek a stratégiák kidolgozásában való részvételét, valamint azokat a pozitív tevékenységeket és rendelkezéseket, melyek a nők egyesületi tevékenységét hívatottak kialakítani. Véleményünk szerint az Európai Bizottság bizonyos befolyást gyakorolhatna ebben a tekintetben.

Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy hozzon létre külön pénzügyi keretet az AKCS országokban élő nők civil társadalmi szervezetei számára.

7.9 Általánosabban szólva, fontos volna létrehozni a nők egyesületei számára preferenciális információs csatornákat a nem-állami gazdasági szereplők választhatóságának kritériumairól, illetve a pénzügyi forrásokhoz való hozzájárásról.

7.10 A Cotonou-i megállapodások keretén belül hasznos eszköz volna ezen megállapodások megvalósítása érdekében az olyan képzési tanfolyamok létrehozása, melyek célja a nők helyi egyesületein és szervezetein belül folyó tevékenységek ösztönzése.

7.11 Az EGSZB szeretne olyan szemináriumokat is ösztönözni, melyek lehetővé teszik az AKCS országokban a nők

státuszával és részvételével összefüggő kérdések meghatározását, illetve elmélyítését.

7.12 Ügyelni fog arra, hogy biztosítsa a nők delegációinak a szemináriumokon és találkozókra való egyenlő jogú részvételét, amelyeket az AKCS országokban élő nőkkel és egyesületeikkel, illetve általában a nem-tagországokkal együtt fog megszervezni.

7.13 Az EGSZB elvállalta, hogy még 2005. első szemesztere előtt konferenciát rendez az AKCS országokban élő nők és civil társadalmi egyesületeik részvételével, melynek az lesz a célja, hogy felértékelje a nők szerepét a döntéshozatalban, beazonosítsa az akadályokat és meghatározza a stratégiákat, és ennek során a nők állásfoglalásaira fog támaszkodni, mivel ők a fejlesztési folyamatok elsődleges gazdasági szereplői.

Brüsszel, 2004. szeptember 15.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témához: „7. Kutatási Keretprogram: Kutatási igény a demográfiai változás keretében – időskori életminőség és technológiai igény”

(2005/C 74/09)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2004. január 29-én úgy döntött, hogy a Működési Szabályzat 29. cikkének 2. bekezdése értelmében véleményt dolgoz ki az alábbi témáról: „A 7. Kutatási Keretprogramhoz: Kutatási igény a demográfiai változás keretében – időskori életminőség és technológiai igény”

A munkák előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2004. július 14-én fogadta el véleményét. Az előadó HEINISCH asszony volt.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2004. szeptember 15-én tartott, 411. plenáris ülésén 144 igen szavazattal, 1 szavazat ellenében és 2 tartózkodással a következő véleményt elfogadta.

1. Összefoglaló

Indoklás:

1.1 Az európai demográfiai változásokra és az idős emberek növekvő számának az életminőséggel kapcsolatos esélyekre és kockázatokra gyakorolt hatására való tekintettel a bizottság kérelmezi

- (a) a 7. Kutatási Keretprogramba ehhez a témához egy vezérakció felvételét és
- (b) kísérő intézkedések megtételét, hogy a kellő időben elvégzendő politikai tervezéshez, döntéshez és cselekvéshez kellően alátámasztott döntési alapot teremtsenek mind európai, mind nemzeti szinten.

Az öregedés biológiai, pszichológiai, társadalmi, kulturális, technológiai, gazdasági és strukturális vonatkozásai szoros kapcsolatban állnak egymással. Ezen kívül, az emberek mindig egy adott fizikai és társadalmi környezetben öregednek meg. Európában ez a környezet széles körben változik a környezeti, kulturális és társadalomszerkezetei szempontokat illetően. Az előbb említett két tény – azaz az öregedési folyamat különböző dimenziói, illetőleg az, hogy a folyamat különböző feltételek mellett játszódik le – egyike sem tükröződik megfelelően a jelenlegi kutatási programokban. Azonban, tekintettel a népesség életkori szerkezetében beállt változásokra, csak az ilyen kiterjedt és hosszú távú kutatás szolgáltathat biztos alapot a társadalom számos érintett területén szükséges tervezéshez és döntéshozatalhoz, valamint a döntéshozatal minden egye rétege számára.